

## Bibliopolium

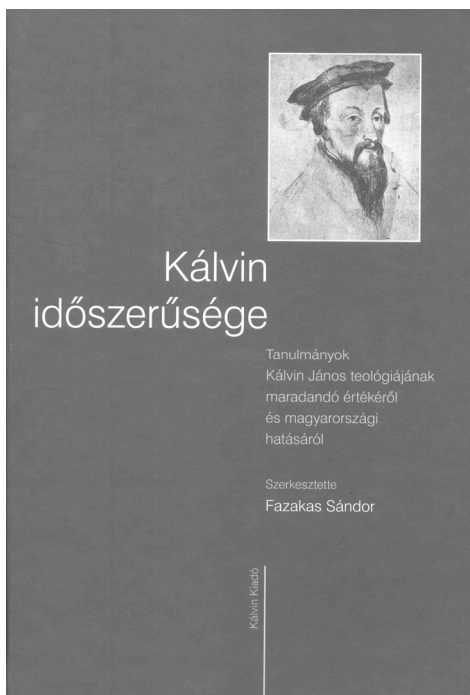
### *Kálvin időszerűsége.* Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradandó értékéről és magyarországi hatásáról.

Szerkesztette Fazakas Sándor. Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Budapest, 2009 ISBN 978 963 558 131 3; 410 oldal.

Kálvin János születésének 500. évfordulója arra készítette a Magyar Református Egyházat, hogy tanulmánykötetet jelentessen meg a nagy reformátor időszerűségéről. A könyvhöz Bölcskei Gusztáv püspök írt ajánlást, és először márciusban mutatták be Debrecenben.

A tanulmánykötet célkitűzését a szerkesztő a következőképpen fogalmazza meg: a Kálvinnal kapcsolatos hiányos ismereteink, „hiátus kitöltése, a hiteles Kálvin-kép körvonalazása, illetve a Kálvin-hatások bemutatása” (7. old.). Ezt oly módon próbálja elérni, hogy „igyekszik bemutatni a kálvini teológia főbb összefüggéseit és időszerűségét, a magyarországi fogadtatását, a hatástörténetét, valamint a magyar kultúrára, a társadalmi viszonyok alakulására és a közéletre gyakorolt hatását – természetesen a teljesség igénye nélkül” (7. old.).

A kötet szerzői: Bogárdi Szabó István, Buzogány Dezső, Fazakas Sándor, Fekete Károly, Fekete Csaba, Hörcsik Richárd, Márkus Mihály, Peres Imre, Szabó András, Szathmáry Béla, Szűcs Ferenc, Tőkéczi László. A sor végére hagytam az ORTE-konferencián is részt vevő két szerzőt, akik be is mutatták a kötetben szereplő tanulmányaikat: Győri Jánost és Ősz Sándor Elődöt. Amint a



névsor is mutatja, a szerzők különböző területeken tevékenykednek, illetve területek iránt érdeklődnek: történelem, irodalom, egyházzene, biblikai-teológia, hermeneutika, dogmatika, etika, liturgika. A kötetben megjelentetett írások is ugyanezt a színességet és szerteágazó sokrétűséget adják vissza.

A kötet szerkezetét tekintve, a szerkesztő három egységet határozott meg.

<sup>1</sup> A Székelyudvarhelyt tartott Országos Református Tanáregyesület konferencián (2009. április 17.) elhangzott könyvbemutató szerkesztett változata.

Az első címe: *Kálvin és Magyarország* (ebben két, a 16., illetve 17. század iránt értékelődő tanulmány kap helyet). A második egység az *Egyház és teológia* címet viseli. Az itt álló tanulmányok a kálvini írásértelmezéssel, az írásértelmezés és dogmatika kapcsolatával, a kálvini szociáletikával, valamint Kálvin és az istentisztelet kapcsolatával foglalkoznak.

A harmadik egység, amely egyben a legterjedelmesebb, a következő címet viseli: *Kálvin-hatások a Kárpát-medencében és a magyar kultúrában*. Ezzel a címmel kapcsolatban jut eszembe az a teológiai elv, amely pl. a Jézus-kutatásban is érvényesül, miszerint Jézust és azt a mozgalmat, amely nyomában elindult, nem lehet elválasztani egymástól, mert olyan szoros összefüggésben állnak egymással, mint a forrás és a folyó. Ugyanez az elv érvényes Kálvinra és a kálvinizmusra is. Kálvin igazi értéke nem önmagában van (ez csak elszigetelt értékelés lenne), hanem abban a hatásban, amelyet századokon át gyakorolt és gyakorol ma is az egyház és közélet különböző területein. Ez az egység tartalmazza a legtöbb olyan adatot, amely fontos számunkra, s amely megvillantja Kálvinnak magyar- és Kárpát-medencei hatását. Pl.: hogyan terjedtek el magyar nyelvterületen a genfi zsoldárok; Szenczi Molnár Albert Kálvin-fordítása; kálvinizmus a kultúrák és nemzetek érintkezési felületén; kálvinista irányzatok Magyarországon a két világháború között; Kálvin alakja a magyar irodalomban, hatása a magyarságra és a magyar politikára.

Amint e felsorolás is mutatja, helytállóan mondhatjuk a szerkesztő megállapítását, miszerint a tanulmánykötet számos érdekfeszítő írást tartogat teológusok és nem teológusok számára. Egy részük összegző, másik részük azonban az újdonság erejével hat.

Képzelnék magunk elé egy hegyet, amelyet legtöbbször csak egy irányból nézünk. Ismerős kép, belénk ivódott, talán görbületeit is le tudnánk rajzolni. Ismerjük ezt a hegyet. De tényleg ismerjük? Hányszor indultunk el annak ösvényein, hogy csúcsára felkapaszkodjunk, s hányszor jártuk körbe? Ugyanis felfelé kapaszkodva másképpen fogjuk látni a tájat, s ha visszapillantunk, ismét másképpen fogjuk látni azt a helyet is, amelyen egykoron álltunk. Ha a kiránduláskor vezetőink is vannak, olyan részletekre is felfigyelhetünk, amelyeket amúgy nem vehetünk észre. Ha körbejárjuk a hegyet, arra leszünk figyelmesek, hogy teljesen másképpen néz ki, mint ahogyan a vonaljai belénk ivódtak. Más szemszögből, más pontokról szemlélve, új arcot mutat nekünk; más borús időben, s megint más verőfényben.

Úgy gondolom, ezzel a kötettel a szerkesztő és a szerzők arra kérnek bennünket, hogy csatlakozzunk egy „túrához”, amelynek ők a vezetői. Egyben megtanítanak önmagunkat is másképpen látni. Így ismertetik meg velünk Kálvint és a kálvinizmust abból az irányból nézve, ahonnan ők ismerték meg, így akarnak rábírní arra is, hogy kimozduljunk állóhelyzetből, amelybe beleszoktunk.

„Túra vezetőink” elmondanak sok ismerős adatot, de sok, számunkra eddig nem ismert és fel nem fedezett összefüggést is. Egyes irányok jobban fognak érdekelni, mások kevésbé. De ez már részben a befogadó („túrázó”) érdeklődésétől is függ.

A tanulmánykötet számos gondolatot ébreszt, kérdéseket fogalmaz és válaszol meg. Tehát: „túrára” fel! Ismerjük meg jobban Kálvin Jánost és önmagukat.

**Bekő István**